

RABINDRANATH TAGORE

Gitanjali (Song Offerings)

A FELAJÁNLÁS ÉNEKEI (RÉSZLETEK)

A szerző saját, angol nyelvű prózafordítása alapján magyarította:
ÁSVÁNYI TIBOR

75 éve, 1941. augusztus 7-én egész Kalkutta megmozdult. Egy virágokkal borított holttestet vittek a halottégető hely felé: Rabindranath Tagore 80 évet élt. 50 kötetnyi verse, kétezer dala, 40 drámája, több száz elbeszélése és filozófiai művei, nemzedékeket inspiráltak és inspirálnak ma is.

Legismertebb műve, a *Gitanjali* bengáli eredetije, 157, főként szabad rímelésű, hangsúlyos verselésű éneket tartalmaz, míg az angol változatot (*Song Offerings*) 103 prózavers alkotja, amik gyakran csak témájukban tükrözik bengáli megfelelőiket: Tagore szabadon kezelte a szöveget; kihagyott, összevont és újra gondolt, de régebbi könyveiből is átvett részeket, s végső soron erre az átdolgozásra kapta – Indián kívül szinte ismeretlenül, 1913-ban, W.B. Yeats javaslatára – az irodalmi Nobel-díjat; hiszen így, – szerintem – az európai embereknek jobban fogható, azaz érezhető és érthető kötetet állított össze. A magyar fordításban vettem a bátorságot, és ahol úgy éreztem, hogy az lesz a megfelelő keret, újra szabad rímelésű versformákat alkalmaztam. Tartalmi szempontból viszont a legjobb tudásom szerint követtem az angol szöveget.

Tagore költészete Magyarországon hamar visszhangra talált. Babits Mihály már 1913-ban méltatta; egyszerűsége és életigenlése okán Assisi Szent Ferencsel hozta párhuzamba. Az első magyar nyelvű Tagore-kötetet pedig „Ady Endre barátja, az Oscar Wilde-fordító Kelen Ferenc készítette 1914-ben”. Széles körű ismertségre és népszerűsége azonban Tagore csak az első világháború sokkja után, az 1920-as évek első felében tett szert. Kilencven éve, 1926-ban járt Budapesten és Balatonfüreden. Kosztolányi Dezső – akinek Tagore három verse gyönyörű magyarítását is köszönhetjük – angol nyelvű előadását gyermekien naivnak, bengáli nyelvű szavaltát viszont magával ragadónak érezte. – További fordítói pl. Áprily Lajos, Baktay Ervin, Balássy László, Bangha Imre, Bartos Zoltán, Csoóri Sándor, Dsida Jenő, Franyó Zoltán, H. Songárdy Gábor, Karig Sára, Kopácsy Margit, Laky Dezső, Sármay Márton, Terebess Gábor, Várhegyi Miklós, Weöres Sándor és Zoltán Vilmos.

4.

Ó, életemnek élete!

Arra törekszem szüntelen,
hogy tisztán tartsam testemet,
hisz a tagjaimon érzem
eleven érintésedet.

Arra törekszem szüntelen:
távol tudjam hamisságom,
hisz Te gyújtod igaz lángom,
értelmi világosságom.

Arra törekszem szüntelen:
mi gonosz, kiűzze lelkem
a szívemből, és virágzásban
szeretetemet megtartsam,
hisz legbensőbb szentélyemben,
szívemben a Te oltárod van.

Végül még arra igyekszem,
amit csak teszek, mindenben
nyilvánvaló légy, hisz nincsen
erőm, csak a Te erődben.

10.

Ott zsámolyod, s ott nyugszik a lábad,
hol a legszegényebbek, alacsony
sorsúak, az elveszettek élnek.

Próbálok meghajolni előtted,
de hódolatom nem ér le oda,
hol lábad nyugszik, közöttük, kik a
legszegényebb alacsony sorsúak,
közöttük, akik már elveszettek.

Büszkeség oda el sosem érhet:
szegények ruhájában köztük jársz,
közöttük, kik a legszegényebbek,
alacsony sorsúak, elveszettek.

A szívem, útját sosem találja
közéjük, kiknek társtalanul is
társa vagy, kik a legszegényebbek,
alacsony sorsúak, elveszettek.

32.

Kik e világban szeretnek, próbálnak
biztonságban tartani mindenképpen.
Mások a te szerelmeid, nagyobbak:
te mindig szabadnak tartasz meg engem.

Nehogy elfelejtsem őket, ők nem mernek
elengedni: egyedül sose maradjak,
s te nap nap után sem mutatod magadat.

Ha nem kérlek, hívlak imáimban téged,
és ha nem tartom meg szívemben se képed;
te szeretsz, várva mégis szeretetemet.

43.

Nem vártalak egykor készenlétben.
Beléptél, mint bárki, ismeretlen.
Hívatlanul lett kastélyod szívem,
álruhás királyom. Sok rég elmúlt
pillanatodnak pecsédet ad súlyt,
mire örökkévalóságod hullt.

És ma, mikor csak úgy véletlenül,
lámpámnál látom, *itt* kézjegyed ül:
találok sok ilyen pillanatot.
És szétszórva mind, mint pergő homok,
közönséges, elfeledett napok
közt fehérlő örömök, bánatok.

Gyerekes játékomtól a porban
megvetéssel te nem fordultál el.
Lépted, mi hangzott gyermekszobámban,
a csillagok közt is *az* énekel.

52.

Gondoltam, el kéne kérnem tőled – de nem mertem – a rózsakoszorút, amit a nyakadon hordtál. Így vártam reggelig, amikor elindultál, hogy megtalálnám némi maradékát az ágyon; és mint egy koldus, egy vagy két elszóródott szírom után kutattam a hajnali fényben.

Jaj nekem, mit találok? Szereteted milyen emlékjelét? Nem virág ez. Nem fűszer. Nem illatszeres üveg. – Félelmetes kardod ez! Ragyogó mint a láng, súlyos mint a mennybéli villám. Friss, reggeli világosságot szűr át az ablak, s ez szétszóródik ágyadon. A reggel madara csicseregve kérdi: *Asszony, mit találtál?* – Nem, ez nem virág. Se nem fűszer. Nem is illatszeres üveg. – Félelmetes kardod ez.

Csak ülök és mélázva csodálkozom: *Micsoda ajándék ez tőled?* – Nem tudom, hova rejtsem. Szégyenlem hordani, amilyen gyöngye vagyok, s bánt ahogy keblemhez szorítom. Ezt a te ajándékodat, ezt a terhes fájdalmat mégis a szívemen viselem.

E világon nem maradt számomra semmi félelem. Te leszel a győztes minden küzdelemben! A halált hagytad itt számomra társul, és én ezt az életemmel koronázom meg. Kardod velem van, elválni kötelékeimet, s nem maradt számomra e világon semmi félelem.

Mostantól elhagyom semmi kis díszemet. Szívem királya, soha többé nem várhatok, nem sírhatok sarokban. Semmi féltékenység, édeskés modor! Kardodat adtad ékemül. Nem illenek már hozzám a bábok díszei.

68.

Napsugarad jön az én szép földemre,
s kitért karral, naphosszat ajtómnál áll,

hogy felhőmet, mit könny, sóhaj, dal formál,
mind a te lábaidhoz visszavigye.

Gyengéd gyönyörrel csillagos mellkasod,
formákká, redőkké varázsolva azt,
változó árnyakkal kiszínezve azt,
eme ködfelhő köpenybe burkolod,

mely olyan könnyű s annyira illanó,
zsenge és könnyes és sötét, mint a tó,
ezért szereted, te folttalan, derült.

Színes, érzelmes árnyéka rád vetült,
ki oly tiszta vagy, s vakítasz mint a hó:
Szörnyű, fehér fényedre jó takaró!

83.

Anyám, gyöngysort fűzök nyakadra
bánkódásaim könnyeiből.

A csillagok fényperecekből
készítenek dísz lábaidra,
s az enyém – kebledet ékíti.

Gazdagság, hírnév tőled jöhet;
adod vagy visszatartod: tied.
Egyedül szívem bánatai
enyémek: szomorúságai;
és hogy felajánlom ezeket,
jutalmul nyújtod kegyelmedet.

100.

Alámerülök a formák
óceánjának mélyébe,
hogy gyöngyét szívem megnyerje,
mi meghaladja a formát.

Nem vitorlázok már többé
e viharvert csónakkal
kikötőről kikötőre.
Ama napoknak örökké
vége van, hogy hullámokkal
birkóztam, vad sportot élvezve.

Az tüzel, ha jó *az* a nap,
a halhatatlanba haljak.

A nagy fogadóterembe,
hol a feneketlen kút van,
s húrokon hangtalan dallam,
életem hárfáját víve

hangolom örök zenére,
s ha végső *jaj*-át elsírta,
leteszem lábadozó néma
hárfámat, csöndembe térve.

101.

Egész életemben téged
kerestelek dalaimmal.
Egyedül csak ők vezettek
ajtótótól ajtóig gonddal.
Mit magamról megértettem,
rajtuk keresztül éreztem –
kutattam ki szavaimmal.

Dalaim ha tanítottak,
ez volt minden, így tanultam.
Feltártak titkos utakat,
s ködbe vesző csillagokat,
hol szívem horizontja van.

Vezetek reggeltől estig,
öröm s fájdalom országa
rejtelseihez. Végül itt,
micsoda kastély kapuja,
mihez alkonyatra hoztak,
végén e gyönyörű útnak?

102.

Dicsekedtem az emberek között,
hogy ismerlek. Látják képeidet
minden munkámban, s el kell jönniök,
hogy kérdezzessenek: *Ő ki lehet?*
Nem tudom, miként válaszolhatok,
s szólok: *Fogalmam sincs, hogy mit mondjak.*
Ők vádolnak, gúnyolva távoznak;
és Te ülsz ott. Örök a mosolyod.

Történeteimet maradandó
dalokba öntöm. Titkok áradó
forrása szívem. Jönnek, kérdeznek:
Mondd el, mindezek mit jelentenek?
Nem tudom, miként válaszolhatok,
s szólok: *Ki tudja, mit jelentenek!*
Gúnyolnak, megvetnek; ők elmennek;
és Te ülsz ott. Örök a mosolyod.

